ANS-LIS-01 · ETKİNLİK 1

# Dijital Ayak İzim

Bir paylaşımın 1 gün, 1 ay ve 5 yıl sonraki etkisini zaman çizelgesiyle inceleme

| | |
|---|---|
| **Etkinlik Adı** | Dijital Ayak İzim (ANS-LIS-01) |
| **Gelişim Alanı** | Sosyal Duygusal |
| **Yeterlik Alanı** | Kişisel Güvenliğini Sağlama |
| **Kazanım** | 9. Sınıf · 23 — Siber zorbalığın yaşamındaki etkilerini fark eder. |
| **Sınıf Düzeyi** | 9. sınıf (tüm lise sınıflarına uyarlanabilir) |
| **Süre** | 40 dk (bir ders saati) |
| **Araç-Gereçler** | • Çalışma Kâğıdı 1: Paylaşım kartları (her gruba bir kart, kesilmiş)<br>• Çalışma Kâğıdı 2: Zaman çizelgesi (her gruba bir kopya)<br>• Çalışma Kâğıdı 3: Paylaşmadan Önce (her öğrenciye bir kopya)<br>• Tahta ve tahta kalemi |
| **Uygulayıcı İçin Ön Hazırlık** | • Paylaşım kartlarını kesin; altı grup için birer kart ayırın.<br>• Tahtaya konunun tanımını yazın: "Akran nezaketi; arkadaşlarımıza yüz yüze ve çevrim içi ortamda değer verdiğimizi küçük davranışlarla göstermektir. Siber zorbalık ise dijital araçlarla (mesaj, sosyal medya, oyun, grup sohbeti) bir kişiye tekrarlayan ve kasıtlı biçimde zarar verilmesidir: alay etme, dışlama, utandırıcı paylaşım, tehdit, kimliğe bürünme."<br>• Dijital ayak izini şöyle tanımlamaya hazırlanın: "Dijital ayak izi; internette bıraktığımız tüm izlerdir: paylaşımlar, yorumlar, beğeniler, etiketlendiğimiz fotoğraflar ve başkalarının bizim hakkımızda paylaştıkları."<br>• Tahtaya üç sütunlu bir zaman çizelgesi çizin: 1 GÜN SONRA · 1 AY SONRA · 5 YIL SONRA. |
| **Süreç (Uygulama Basamakları)** | 1. **Giriş (5 dk).** Sınıfa sorun: "Bir paylaşımı sildiğinizde gerçekten yok olur mu?" Birkaç yanıt alın. Dijital ayak izini tanımlayın ve hem kendi paylaşımlarımızın hem de başkalarının bizim hakkımızda paylaştıklarının bu izin parçası olduğunu vurgulayın.<br>2. **Zaman çizelgesi (12 dk).** Sınıfı altı gruba ayırın; her gruba bir paylaşım kartı ve Çalışma Kâğıdı 2'yi verin. Gruplar paylaşımın 1 gün, 1 ay ve 5 yıl sonra; paylaşan kişi, hakkında paylaşılan kişi ve paylaşımı görenler üzerindeki olası etkilerini yazar.<br>3. **Grup sunumları (10 dk).** Her grup kartını okur ve çizelgesinden en çarpıcı bulduğu bir etkiyi tahtadaki uygun sütuna yazar.<br>4. **Tartışma (8 dk).** Siber zorbalığın etkilerini sınıfça toparlayın: duygular, uyku ve dersler, arkadaşlıklar, kişinin kendine bakışı. Sorular: "Bir kişi için 'sadece şaka' olan bir paylaşım, diğeri için ne anlama gelebilir?", "Siber |

| | |
|---|---|
| | zorbalık neden okul kapısında bitmiyor?", "5 numaralı kart diğerlerinden nasıl ayrılıyor?"<br>5. **Bireysel çalışma (3 dk).** Çalışma Kâğıdı 3'ü dağıtın; öğrenciler paylaşmadan önce soracakları soruları işaretler. Kâğıt toplanmaz.<br>6. **Kapanış (2 dk).** Şu mesajla bitirin: "Her paylaşım bir iz bırakır. Ekranda da nazik ol; zarar gören birini fark edersen tanık olma, destek ol." |
| **Kazanımın Değerlendirilmesi** | • Zaman çizelgelerinde grupların siber zorbalığın duygusal, sosyal ve akademik etkilerinden en az ikisini belirleyip belirlemediği incelenir.<br>• Tartışmada öğrencilerin siber zorbalığın yüz yüze zorbalıktan farklı yönlerini (her yerde ve her saatte sürmesi, izleyici çokluğu, kalıcılık) ifade edebildiği gözlenir.<br>• Kapanışta sınıfa sorulur: "Paylaşmadan önce kendine hangi soruyu soracaksın?" |
| **Uygulayıcıya Not** | • 5 numaralı kart olumlu bir dijital ayak izi örneğidir; dijital dünyanın yalnızca risk değil, iyilik için de bir alan olduğunu vurgulamak için kullanılır.<br>• Kartlarda ve tartışmada gerçek kişi, hesap ya da uygulama adı kullanılmaz.<br>• Yasal yaptırım ya da ceza ayrıntısına girilmez; siber zorbalık durumunda okul idaresi ve rehberlik servisiyle iş birliği yapıldığı, gerekirse resmî makamlara başvurulduğu belirtilir.<br>• Zorbalık yapan kişi damgalanmaz; davranış ile kişi ayrılır, zararın onarılması konuşulur.<br>• Etkinlik sırasında ya da sonrasında bir öğrencinin risk altında olabileceğini fark ederseniz öğrenciyi sınıf önünde sorgulamayın; okul rehberlik servisi ve okul idaresiyle iş birliği yaparak kurum prosedürünü izleyin. |
| **Çalışma Kâğıdı** | Çalışma Kâğıdı 1: Paylaşım Kartları · Çalışma Kâğıdı 2: Zaman Çizelgesi · Çalışma Kâğıdı 3: Paylaşmadan Önce (sonraki sayfalarda) |

ÇALIŞMA KÂĞIDI 1 · ANS-LIS-01

# Paylaşım Kartları

Kartları kesin. Her grup bir kart alır. Kartlardaki kişiler hayalîdir.

**Kart 1**

Bir öğrenci, sınıf arkadaşının uyurken çekilmiş fotoğrafını "çok komik" diyerek herkese açık hesabında paylaşıyor.

**Kart 2**

Bir öğrencinin yazım hatası yaptığı mesajın ekran görüntüsü, alaycı yorumlarla başka gruplara iletiliyor.

**Kart 3**

Bir öğrenci, öfkeli olduğu bir anda bir öğretmeni hakkında aşağılayıcı bir yorum yazıyor.

**Kart 4**

Biri, bir öğrencinin adını ve fotoğrafını kullanarak sahte bir hesap açıyor ve onun ağzından paylaşımlar yapıyor.

**Kart 5**

Bir öğrenci, gönüllü olarak katıldığı bir yardım etkinliğinin fotoğraflarını, katılanların iznini alarak paylaşıyor.

**Kart 6**

Bir öğrenci, arkadaşının özel bir mesajda anlattığı kişisel bir konuyu "herkes bilsin" diyerek paylaşıyor.

Hatırla: **Silmek her zaman yok etmek değildir.**

ÇALIŞMA KÂĞIDI 2 · ANS-LIS-01

# Zaman Çizelgesi

Kartınızdaki paylaşımın etkilerini düşünün ve her kutuya kısa notlar yazın.

**Kart no:** …… **Grup üyeleri:** ……

| Kimin için? | 1 gün sonra | 1 ay sonra | 5 yıl sonra |
|---|---|---|---|
| **Paylaşan kişi** | | | |
| **Hakkında paylaşılan kişi** | | | |
| **Paylaşımı görenler (tanıklar)** | | | |

**Bu paylaşım yerine ne yapılabilirdi?**

ÇALIŞMA KÂĞIDI 3 · ANS-LIS-01

# Paylaşmadan Önce

Bu kâğıt sana aittir ve toplanmayacak.

| Kendime soracağım soru | Evet | Hayır | Emin değilim |
|---|---|---|---|
| Bu paylaşım kimin hakkında? O kişinin izni var mı? | ☐ | ☐ | ☐ |
| Bu paylaşım birini utandırabilir, kırabilir ya da dışlayabilir mi? | ☐ | ☐ | ☐ |
| Bir gün sonra da paylaştığıma memnun olur muyum? | ☐ | ☐ | ☐ |
| Beş yıl sonra okul ya da iş başvurusunda görülse rahatsız olur muyum? | ☐ | ☐ | ☐ |
| Ekran görüntüsü alınıp başka yerlere iletilse sorun olur mu? | ☐ | ☐ | ☐ |
| Bu paylaşım ailem ya da öğretmenim tarafından görülse rahat eder miyim? | ☐ | ☐ | ☐ |

**Dijital ayak izimi korumak için bu hafta yapacağım bir şey:**

**Hatırla: Ekranda da nazik ol. Tanık olma, destek ol.**